

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående övergångsställe för gående.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 27 i första kammaren av herrar *Svenungsson* och *Sveningsson* och nr 42 i andra kammaren av herr *Thylén m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om att åtgärder vidtages för att förbättra belysningen vid övergångsställen på infartsleder och på gator i städernas utkanter för att underlätta för fotgängare och andra trafikanter att passera dylika övergångsställen samt att därvid beaktas vad i motionen blivit anfört».

Gällande bestämmelser

Enligt bestämmelse i 60 § *vägtrafikförordningen den 28 september 1951* skall gående, som vill korsa körbana, använda övergångsställe, om sådant finns i närheten. I övrigt skall gående korsa vägbana vinkelrätt och, om vägkorsning finnes i närheten, i anslutning till denna. Överträdelse av bestämmelserna straffas med böter, högst trehundra kronor.

Bestämmelser om *markering av övergångsställen* ges i kungörelsen den 27 januari 1966 om vägmärken m.m. (nr 270). Markering av övergångsställe kan enligt kungörelsen ha formen antingen av ett varningsmärke eller ett upplysningsmärke. Varningsmärket anger att vägtrafikanter närmar sig övergångsställe för gående. Avståndet till övergångsställe skall anges på tilläggstavla. Upplysningsmärke skall sättas upp på båda sidor om körbanan, om övergångsstället ej är beläget vid vägkorsning. Finnes refug kan märket i stället anbringas på den, om det är lämpligt.

Vägmärke och tilläggstavla som inte hålls belysta under mörker skall, om särskilda skäl ej föranleder annat, vara utförda så att de reflekterar ljus (4 §).

När det fordras för att förtydliga eller förstärka innebörden av andra trafikordningar eller på annat sätt ge ledning för vägtrafikanter kan bl. a. på körbana anbringas särskilda markeringar genom målning m. m. (22 §). Sådan markering kan ske bl. a. för att utmärka övergångsställe för gående.

Bestämmelser om *vägbelysning* saknas så gott som helt i lagstiftningen. Praktiskt taget all väg- och gatubelysning är belägen inom samhällenas bebyggda områden samt anlagd och underhållen av kommunerna utan stöd av väglagstiftningen. Huvudreglerna om vad som skall ingå i väghållning finns f. n. i de sinsemellan likartade bestämmelserna i 2—5 §§ lagen om allmänna vägar och 2—3 §§ i lagen om enskilda vägar. Lagen om allmänna vägar innehåller inte något stadgande som med säkerhet kan tas till intäkt för ståndpunkten, att vägbelysning ingår i den allmänna väghållningen. Lagen om enskilda vägar ger däremot uttryckligt besked om att hållande av vägbelysning inte ingår bland väghållningsuppgifterna; sålunda stadgas i 71 § lagen om enskilda vägar att det är vägförening obetaget att ombesörja vägbelysning.

Motionerna

Motionärerna anför — efter att ha erinrat om de gällande bestämmelserna om skyldighet för fotgängare att använda övergångsställe m. m. — att övergångsställena ofta är dolda för fotgängare och bilister, särskilt vintertid.

I England har man enligt vad motionärerna anför sedan länge ett system med belysta zebraränder och blinkande lampor på vardera trottoarkanten vid övergångsställen. I Danmark åter har man sedan länge prövat natriumbelysning vid övergångsställen, vilken uppifrån lyser ner på dessa och ger ett skarpt avgränsat punktljus. Bilisterna upptäcker fotgängarna på långt håll och kan anpassa hastigheten bättre.

Ett system som det danska skulle enligt motionärernas mening passa även i vårt land, i synnerhet på infartsleder och i städernas utkanter. Det skulle förmå fotgängarna att utnyttja övergångsställen och ge bilisterna en bättre möjlighet att skydda gångtrafikanterna.

1967 års riksdag

Vid 1967 års riksdag väcktes motioner (I:75 och II:100) med yrkande att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om utredning i frågan hur övergångsställen på infartsleder och på gator i städernas utkanter lämpligen bör vara belysta för att underlätta för fotgängare och andra trafikanter att passera dylika övergångsställen.

Motionerna remissbehandlades. Yttranden avgavs av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens trafiksäkerhetsråd, Svenska stadsförbundet och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande. Samtliga avstyrkte motionerna under hänvisning till den uppmärksamhet som från olika håll ägnas hithörande problem.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande (1967:26) anförde tredje lagutskottet bl. a. följande.

I remissvaren framhålles att fotgängarna under mörker inom tätbebyggt område är i hög grad utsatta för risker. Många av olyckorna inträffar på eller invid obevakade övergångsställen. Åtgärder som kan bidra till att nedbringa risken för kollisioner mellan fordon och fotgängare i anslutning till sådana övergångsställen är därför väl motiverade. En god belysning synes härvidlag kunna vara ett effektivt medel. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i detta sammanhang anfört att möjligheterna för en bilist att upptäcka en gående är helt beroende av i vad mån den gående från bilisten sett kontrasterar mot sin bakgrund i synfältet. Den erforderliga kontrastverkan kan uppkomma antingen genom att den gående framträder ljus mot en mörkare bakgrund eller genom att han framträder mörk mot en ljusare bakgrund. I det första fallet bör den gående belysas med ljus, som riktas mer eller mindre i bilistens blickriktning, medan i det andra fallet vägbanan bortom den gående bör göras ljus på så lång sträcka att en tillräckligt stor ljus bakgrund åstadkommes mot vilken fotgängaren kan avteckna sig. Styrelsen anser för sin del att den senare metoden är att föredra och utvecklar i sitt remissvar skälen härför. Hela detta frågekomplex är emellertid f. n. **föremål för uppmärksamhet från olika håll.** Således pågår med bidrag från bl. a. trafiksäkerhetsrådet vissa undersökningar rörande väg- och gatubelysningen med särskild inriktning på dess betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt. Även de uppslag till frågans lösning som berörs i motionerna **uppmärksammas vid dessa undersökningar.** Frågan om behovet av vägbelysning och de standardkrav som allmänt bör ställas på sådan utredning vidare av 1960 års vägsakkunniga. Båda dessa utredningar beräknas kunna slutföras under innevarande år.

Någon riksdagens åtgärd för att få en utredning i ämnet till stånd är med hänsyn till vad nu sagts inte erforderlig.

Den nämnda undersökningen rörande väg- och gatubelysningens betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt har ännu inte slutförts. De vägsakkunnigas betänkande beräknas föreligga under första halvåret 1968.

Utskottet

I motionerna föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att åtgärder vidtas för att förbättra belysningen vid övergångsställen på infartsleder och på gator i städernas utkanter för att underlätta för fotgängare och andra trafikanter att passera övergångsställena.

Vid 1967 års riksdag väcktes motioner med samma innehåll som de nu förevarande utom så till vida att motionärerna föreslog utredning av frågan om belysningen vid övergångsställena. Motionerna remissbehandlades. Samtliga remissinstanser avstyrkte under hänvisning till den uppmärksamhet som från olika håll ägnas hela detta frågekomplex. I sitt utlåtande i anledning av motionerna erinrade utskottet om att med bidrag från bl. a. trafiksäkerhetsrådet vissa undersökningar pågick rörande väg- och gatubelys-

ningen med särskild inriktning på dess betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt, varvid även de uppslag som berörts i motionerna uppmärksammades. Utskottet påpekade också att frågan om behovet av vägbelysning och de standardkrav som allmänt bör ställas på sådan belysning utreddes av 1960 års vägsakkunniga. Någon riksdagens åtgärd för att få en utredning i ämnet till stånd ansågs med hänsyn till det sagda inte erforderlig.

Frågan om utformningen av de åtgärder som motionärerna föreslagit synes inte kunna bedömas förrän det nyssnämnda utredningsarbetet slutförts. Så har ännu icke skett. Utskottet förutsätter att då utredningarnas resultat föreligger berörda myndigheter framlägger de förslag till lösningar, som kan visa sig lämpliga och erforderliga. I frågans nuvarande läge är emellertid något initiativ från riksdagens sida inte påkallat.

Utskottet får hemställa

att motionerna I:27 och II:42 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Göran Karlsson (s)*, Svante Kristiansson (s)*, Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson (s), Åkesson (fp)*, Hansson (s), Nils Nilsson (cp) och Österdahl (fp)*;

från a n d r a kammaren: herrar Levin (s), Johansson i Torp (s), Grebäck (cp), Hedin (h), Tobé (fp)*, Ekström i Iggesund (s), From (fp) och fru Sundström (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.